Jaarverslag

Stichting Wij Helpen Daar

2007-2008

Gironummer 9759
info@wijhelpendaar.org

KVK nr: 28.08.08.63
Morsweg 98A

www.wijhelpendaar.org
2332 EP Leiden

Inhoudsopgave

Voorwoord	**3**
Activiteiten Stichting Wij Helpen Daar 2008	**5**
Projectverslagen	**7**
Project Nis	**8**
Project Stamnica	**13**
Project Trogir	**17**
Project Sarajevo	**22**
Enquête	**28**
Benefietavond	**31**
Sponsors	**32**

Voorwoord

Het bestuursjaar 2007-2008 was voor ons een bijzonder jaar. In januari 2008 vond de bestuurswissel plaats en namen Nicolette en Ilse het stokje over. Gelukkig werden we eind januari al snel versterkt door Kirsten, de nieuwe penningmeester, Floor en Marleen, die de commissie Sarajevo op zich zouden nemen en Bozica, het nieuwe lid extern. Ook Sander, al jaren actief bij Wij Helpen Daar, wilde een rol blijven spelen. Na het doorspitten van het overgedragen archief bleek dat Stichting Wij Helpen Daar op 24 december 1998 werd opgericht door Otto Gradstein, Maria Groenewegen, Sonja van Nes en Danker Roozemond. Dankzij hun initiatief bestaat Stichting Wij Helpen Daar dit jaar officieel tien jaar! Om het tienjarige bestaan te vieren is er in oktober een reünie georganiseerd met daaraan gekoppeld een benefietactie, waarover meer verderop in dit jaarverslag.

In de afgelopen tien jaar zijn er verscheidene projecten op poten gezet met allen als doel het verlenen van humanitaire hulp aan mensen in de Balkan. Ondanks dat we dit jaar officieel 10 jaar bestaan, besloten een aantal Leidse studenten echter al in 1992 om zich in te zetten in vluchtelingenkampen in voormalig Joegoslavië. In 1994 vertrok er voor het eerst een groep studenten in opdracht van de Stichting Leiden-Dalmacija naar Dom Staraca (Trogir, Kroatië), het tehuis voor ouderen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking. In 1995 maakte 'Wij Helpen Daar' zich los van de stichting Leiden-Dalmacija, die zich uitsluitend ging richten op materiële hulp. Sinds 1996 is 'Wij Helpen Daar' opgenomen door het Leidse studentenpastoraat in het programma-aanbod voor studenten en uiteindelijk uitgegroeid tot een zelfstandige stichting in 1998.

Deze zomer zijn we naast het project in Trogir (Kroatië) ook weer naar het tehuis voor in Stamnica (Servië) gegaan, waar we ons hebben gericht op de kinderen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking. Dit project is in 2003 van start is gegaan. Sinds 2005 is 'Wij Helpen Daar' hoofdsponsor van het verzoeningskamp nabij Sarajevo, in samenwerking met Stichting 'Wings of Hope – Bosnië'. Ook zijn we deze zomer voor de tweede keer naar het weeshuis in Nis (Servië) gegaan. Door de inzet van tientallen vrijwilligers, bestuursleden, fondsen, sponsoren, de Leidse Studenten Ekklesia, alle familieleden en vrienden van onze stichting, zijn deze projecten de afgelopen jaren mogelijk geweest en was het ook deze zomer een succes. Wij hebben geprobeerd om voor alle bewoners van de tehuizen of de deelnemers van het verzoeningskamp twee

onvergetelijke weken te organiseren, waarin ze in contact kwamen met elkaar, even de welverdiende extra aandacht kregen, eindelijk weer eens buiten de tehuizen kwamen of waarbij we het personeel konden ontlasten. Ook voor alle 38 deelnemers van dit jaar was het een kans om vrijwilligerswerk te doen en hun horizon te verbreden. Dit was soms confronterend, maar is uiteindelijk wel een ervaring die ze altijd mee zullen nemen.

Ondanks dat we als stichting al tien jaar bestaan, is onze bekendheid nog niet zeer groot. Daarom hebben we ons dit jaar extra onder de aandacht gebracht op onder meer de informatiemarkt 'Make My Day' van de Leidse Studentenvereniging voor OntwikkelingsSamenwerking (SOL), de Goede Doelen markt in de Hooglandse Kerk (Leiden) en tijdens de tafeltjesavond van de Leidse Studenten Ekklesia. Gelukkig weten veel mensen ons tegenwoordig ook via internet te vinden, waar er regelmatig aanmeldingen voor de voorlichtings-avonden binnenkomen. Ook hebben we de eerste contacten gelegd met Stichting MARA Amsterdam. Als stichting kunnen we veel van elkaars ervaringen leren, we hopen dan ook dat we het contact aankomend jaar kunnen versterken.

<u>Vooruitzichten 2009</u>

Voor het jaar 2009 willen wij als stichting alle projecten grondig evalueren. Zoals het er nu uit ziet zullen de vier projecten: Trogir, Stamnica, Nis en Sarajevo in de zomer van 2009 doorgaan. In Nis willen we kijken of we het bezoek uit Nederland meer inhoud kunnen geven met bijvoorbeeld workshops om de sfeer onder de weeskinderen beter te maken. Ook zijn we nu aan het onderzoeken of we hiermee kunnen samenwerken met een Servische pedagoog uit de stad Nis zelf. Verder willen we verder gaan met het verminderen van de financiële steun naar Wings of Hope Bosnië om zo minder afhankelijkheid van onze stichting te creëren. Wel zal het vrijwilligerswerk op het Sarajevo project dezelfde insteek hebben. De projecten Trogir en Stamnica zullen volgens dezelfde wijze doorgaan in 2009. Begin 2009 zal ook de website van Wij Helpen Daar, www.wijhelpendaar.org, verbeterd worden.

Namens bestuur Stichting Wij Helpen Daar 2007-2008,

Nicolette van Duinen, voorzitter
Kirsten van Loo, penningmeester
Sander Westerduin, lid PR
Ilse Zeemeijer, secretaris
Bozica Simeunovic, lid extern
Marleen Bovenmars & Floor Hendriks (commissie Sarajevo)

Activiteiten Stichting Wij Helpen Daar

Stichting Wij Helpen Daar heeft ten doel 'het bieden van personele ondersteuning aan projecten die het maatschappelijk welzijn bevorderen van personen en groepen in Oost-Europa, met name in het voormalig Joegoslavië, alsook het opzetten en in stand houden van dergelijke projecten. Zij tracht dit doel te bereiken door fondsenwerving alsook door het bieden van personele en materiële hulp in het kader van bovengenoemde projecten' (Statuten Wij Helpen Daar, 24 december 1998).

Ook afgelopen zomer zijn wij met vier verschillende groepen enthousiaste studenten vertrokken naar Servië, Bosnië-Herzegovina en Kroatië om daar de tehuizen voor kinderen, jongeren en ouderen (al dan niet met een verstandelijke of lichamelijke beperking) te bezoeken of om mee te helpen met het opbouwen en organiseren van een verzoeningskamp voor jongeren. Ook deze zomer kwamen wij met duizend-en-een verhalen terug. In dit jaarverslag hopen wij u een beeld te geven van wat wij deze zomer met elkaar hebben bereikt.

Het jaar begon voor ons met organiseren van de informatieavonden, dit jaar drie avonden in februari en maart. Door middel van een waar PR offensief op de universiteit Leiden, Hogeschool Leiden, studentenhuizen, advertenties in studentenbladen en op internet kregen we uiteindelijk 66 aanmeldingen voor onze projecten. Totaal hadden we plaats voor 32 vrijwilligers! Nadat de aanmeldingen (door middel van een aanmeldingsformulier met vragen over motivatie, ervaring en voorkeur voor het project), hebben we met het bestuur geprobeerd om de groepen zo goed mogelijk samen te stellen. De voorbereiding kon daarna beginnen! Elke groep is verschillende malen bijeen gekomen (gemiddeld 5-6 keer, afhankelijk van het project) om zo elkaar beter te leren kennen en om het activiteitenprogramma samen met elkaar samen te stellen. Alle bestuursleden waren dit jaar tevens projectleider (soms samen) van een project. Dit om zo de communicatie tussen bestuur en deelnemers zo goed mogelijk te laten verlopen.

Om onze vrijwilligers niet helemaal met een mond vol tanden op locatie te laten staan hebben we dit jaar een spoedcursus Servo-Kroatisch georganiseerd. Ivana Tunjic heeft ons de eerste beginselen van het Servo-Kroatisch bijgebracht. Dank daarvoor! De avond werd enthousiast ontvangen door de deelnemers en natuurlijk hopen we aankomend jaar weer een dergelijke avond te organiseren.

In juli en augustus zijn we dan daadwerkelijk naar de projecten gegaan. Dit jaar hebben we gekozen voor een busreis in plaats van met de trein, om zo de kosten zo laag mogelijk te houden. De projecten duurden twee weken. Hoe het in Trogir (Kroatië), Stamnica (Servië), Nis (Servië) en Sarajevo (Bosnië-Herzegovina) is verlopen kunt u op de volgende pagina's lezen. Na twee onvergetelijke weken is de commissie Benefietavond begonnen met het organiseren van de reünie- en benefietavond om het tienjarig bestaan van de stichting te vieren en geld in te zamelen voor het transport van rolstoelen naar onder andere het tehuis in Stamnica (Servië). Hiermee is bijna 1000 euro mee opgehaald. We zijn onze sponsors erg dankbaar! Dit jaar hopen we nog meer geld in te kunnen zamelen, zodat het uiteindelijke doel, rolstoelen voor de tehuizen in Stamnica en Trogir, kan worden bereikt.

Na de benefietavond op 15 oktober 2008, zijn we aan de slag gegaan met de evaluatie van de projecten. We hebben al onze vrijwilligers van dit jaar gevraagd of zij een online enquête in wilden vullen. De uitslag van deze enquête vindt u verderop in het jaarverslag.

In november vond de bestuurswissel plaats. Voor het jaar 2008-2009 bestaat het bestuur uit: Floor Hendriks (voorzitter), Irma Verstegen (secretaris), Renske Wagenaar (penningmeester), Vera Gouka (lid extern), Peter Wagstaff (lid intern), Saskia Kruijdenberg (lid intern) en Nicolette van Duinen (lid intern). Wij wensen hen een onvergetelijk mooi jaar toe!

Projectverslagen

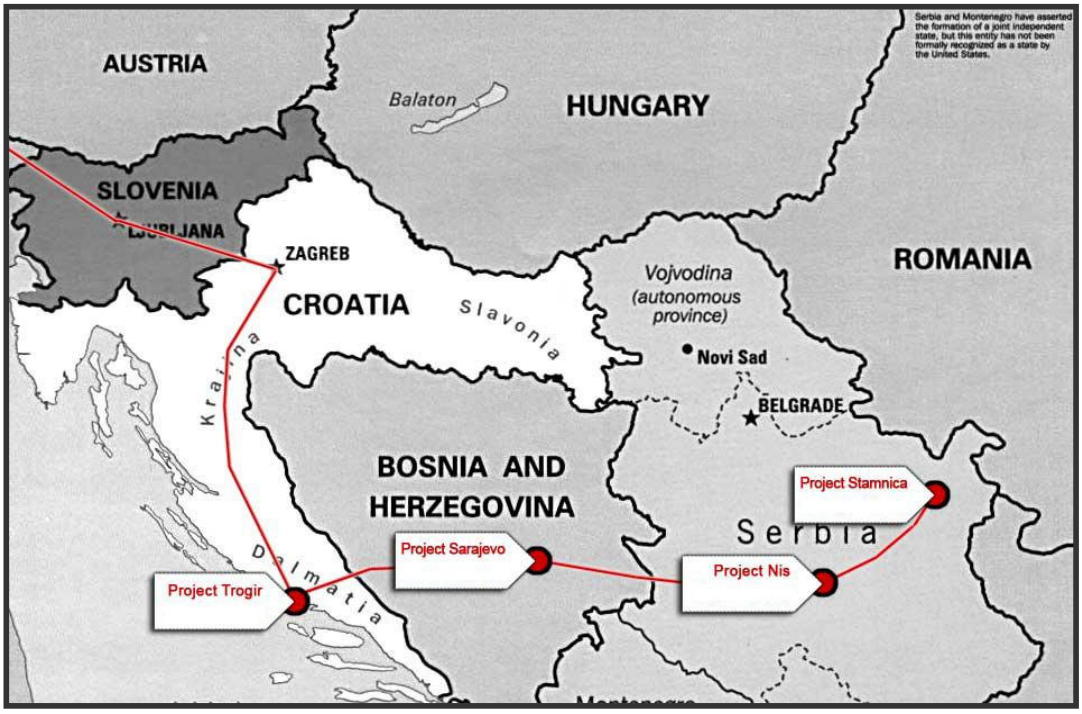

Project Nis

Dit jaar is voor de tweede keer een groep vrijwilligers, waaronder ikzelf, van stichting Wij helpen daar naar een huis voor verwaarloosde kinderen in Nis gegaan. Twee weken lang hebben we daar allerlei activiteiten georganiseerd om de kinderen te leren hoe ze hun vrije tijd op een leuke manier kunnen besteden. We verbleven in een hostel op een half uur afstand van het tehuis. De eerste dag dat we naar het tehuis gingen zijn wij hier hartelijk ontvangen, door een pedagoog en de kinderen. Drie kinderen hadden de kamer speciaal voor ons opgeruimd. Toen we de kinderen zagen wisten we dat we er een onvergetelijke tijd zouden gaan beleven. Jammer genoeg kwam er weinig uit de directie. De eerste vier dagen van ons verblijf zou Milan (een pedagoog) bij ons zijn als we activiteiten deden om te voorkomen dat er een kind over de grens ging.

Om de kinderen te leren kennen en natuurlijk andersom, hebben we de eerste dag T-shirts gemaakt met hierop de namen en allerlei versiersels. Ook al waren er een aantal kinderen meerderjarig, iedereen deed iedereen erg enthousiast mee en heeft ijverig aan zijn T-shirt en die van elkaar gewerkt. De achterkanten werden vaak gebruikt om handtekeningen van iedereen op te verzamelen. Door de handtekening van iedereen op je T-shirt te willen werd er onbewust al erkenning aan elkaar gegeven. Het was een erg vrolijke en gezellige dag. De kinderen en Milan zelf ook maakte veel grapjes. Voor sommige vrijwilligers was dit even wennen omdat ze niet hadden verwacht dat ze zoveel grapjes zouden maken en er serieus op in gingen. Er werd door de Pedagoog erg benadrukt dat we ons moesten ontspannen, als hij dat zei moesten we met onze armen

zwaaien. Na de eerste dag was iedereen gewend aan de grapjes en maakten we ook grapjes terug. Een gedeelte van de kinderen sprak Engels. Zij vertaalden soms ook dingen voor ons aan de andere kinderen. Dit deden ze uit zichzelf, vaak hoefde je er niet eens om te vragen. Dit was erg fijn. Er waren ook een aantal kinderen die Spaans spraken, zij hadden dit via de televisie geleerd. Één vrijwilliger sprak ook Spaans dus dat kwam goed uit voor haar aangezien die kinderen geen Engels spraken en zij dus wel met ze kon praten. Met de kinderen die geen Engels konden was toch goed te communiceren omdat we gedeeltelijk met onze handen praatte, en de context veel duidelijk maakte. Als een kind naar een voetbal wees snapte je dat het de vraag had of je met hem/haar wilde voetballen.

De tweede dag hebben we de kinderen meegenomen naar het park om hier spelletjes te spelen en te picknicken. Er is volop gevolleybald, gevoetbald, gebadmintond, gefrisbeed en gegeten. Niets kon echter tippen aan de waterspellen, die een verkoeling boden en ondanks de taalbarrière zorgde voor meer contact met de kinderen. We hadden veel kleden op het grasveld gelegd, daar om heen werd er gespeeld en gerent, en als iemand moe was ging het uitpuffen op de kleden. De kinderen hebben ons die dag ook spelletjes geleerd die zij altijd spelen. Een nadeel aan de picknick was dat niet alle kinderen, mee mochten en we dus niet met alle kinderen iets konden doen. De reden dat sommige kinderen niet mee mochten was dat zij extra begeleiding nodig hadden omdat zij moeite met grenzen hebben. Dit vonden we erg jammer omdat juist deze kinderen wel wat extra aandacht verdienen met activiteiten. We konden hier geen verandering in brengen, want als het personeel van het huis zei dat bepaalde mensen niet mee mochten dan mochten ze echt niet mee.

Vanaf de derde dag is onze planning echter ietwat in het water gevallen. De kinderen wilden graag zelf ook meebeslissen in wat we gingen doen. Wij hebben ons hiervoor opengesteld en zijn met ze wedstrijdjes gaan voetballen en volleyen. Helaas hadden niet alle kinderen zin om sportief bezig te zijn. Een deel van de groep is daarom met de kinderen die niet mee wilden doen op hun kamer thee gaan drinken en filmpjes kijken. Op deze manier was iedereen tevreden. Later die dag hebben we ook een heerlijke wandeling gemaakt naar en daarna langs een rivier. De rivier zag er heel mooi uit, er zat stroming in en het water was helder. Een aantal vrijwilligers wilden in de rivier gaan zwemmen, maar de kinderen waarschuwden dat het erg vies water was. Dit was wel jammer. Een grote groep is wel tot hun benen in het water gegaan ter verkoeling en omdat het zo lekker liep op de stenen. Één jongentje maakte het niet uit dat het water vies was en hij was kopje onder gegaan, dit was erg grappig. De natuur om de rivier heen was ook schitterend, we over allemaal kronkelige smalle paadjes langs de rivier. Op een gegeven moment zat er een eilandje van stenen in de rivier, hier zijn we met zijn allen gaan zitten en spelen.

Dag vier was weer een dag van verkoeling. We zijn met zijn allen naar het militaire zwembad gegaan, voor de kinderen een waar feest. Een heerlijk dagje

van zonnebaden, zwemmen, elkaar kopje onder duwen en vooral veel praten met de kinderen. Inmiddels had bijna iedereen zich aan kunnen passen aan de taalbarrière en creatieve oplossingen gevonden zodat er wat meer diepgang in de gesprekken kwam en we elkaar steeds beter leerde kennen. Ik denk dat ik voor iedereen kan spreken als ik zeg dat iedereen op dat moment meer vrienden van elkaar waren, in plaats van bezig zijn met vrijwilligerswerk. Het was een dag als ik thuis ook met mijn vrienden zou doen. Eenmaal terug in het tehuis besloten we weer creatief aan de slag te gaan. We hebben geknutseld en hoewel we in eerste instantie dachten dat het kinderachtig zou zijn was iedereen enthousiast. Kaarten, poppetjes en tekeningen werden uitgewisseld. Mooi effect was dat iedereen voor elkaar ging knutselen, waardoor de kinderen zagen dat delen iets heel moois is. Niet alleen delen met ons, wat ze al volop deden, maar ook met elkaar. Iets wat eerder nog niet in zulke mate gebeurde. 's Avonds was het tijd voor het eerste feest. Een deel van de groep heeft met enkele van de kinderen overdag alle voorbereidingen getroffen. Eén van de kinderen was DJ, dus dit kwam goed uit en het was een groot succes. Echt alle kinderen hebben meegedanst, gesprongen en gefeest. Het feest was ook een gelegenheid om uitgebreid met de kinderen te praten en ze persoonlijker te leren kennen. Dit zorgde wel voor de nodige tranen aan het einde van het feest. Het besef dat we zo snel als we waren gekomen we ook weer weggingen. Die dag erna voelde als een 'proefafscheid'. We zouden het weekend in Belgrado doorbrengen en zijn de kinderen gedag gaan zeggen. We hebben deze dag voornamelijk wandelingen gemaakt, film gekeken en gezellig thee met elkaar gedronken.

Tijdens ons weekend in Belgrado miste we de kinderen enorm. Bij de terugkeer op zondagavond zijn we de kinderen dan ook gaan verrassen met een onverwacht bezoek. Dit gaf ons ook de kans te zien hoe het er in het tehuis aan toe ging wanneer wij niet aanwezig waren. Jammer genoeg was een groot gedeelte van de kinderen spoorloos.

In de tweede week merkte we dat een iets kleiner deel van de kinderen enthousiast mee deden. De planning werd iets minder aangehouden en verviel hierdoor nog iets meer. We hadden bijvoorbeeld een karaoke dag op de planning staan, maar hebben dit niet gedaan. De kinderen hadden dit wel leuk gevonden alleen het organiseren was voor ons te lastig. De volgende keer dat we gaan zullen we de planning beter aanhouden, net als in de eerste week. Als je vastigheid bied doen ook meer kinderen mee dan als je iets samen gaat doen maar nog niet geheel duidelijk is wat. De pedagoog die de eerste week met ons

mee deed was op vakantie gegaan en de soldaat die zijn taak overnam, deed dit niet naar behoren. Een afnemend enthousiasme kon hier een oorzaak van zijn, maar geen zin in de taak hebben ook. Toen we gingen zwemmen ging hij namelijk wel opeens mee, waarschijnlijk omdat hij gewoon zin had om te zwemmen.

Maandag hebben we spelletjes van de Lama's met de kinderen gedaan. Dit is voor een gedeelte ook gefilmd. Het was erg grappig om te raden wat de ander uitbeeldde, maar soms ook moeilijk. Toen we klaar waren met deze spelletjes hebben we gevolleybald met een gedeelte van de kinderen en vrijwilligers. De

mensen die niet wilden volleyballen hebben samen andere dingen gedaan, waaronder met elkaar praten, tafeltennissen, basketballen en voetballen. Dinsdag hebben we een workshop sieraden maken georganiseerd. Er deden minder mensen mee dan toen we de eerste dag T-shirt gemaakt hadden, maar toch was het een succes. De kinderen maakten net zoals bij het knutselen in de vorige week, bij deze workshop veel sierraden voor anderen. 's Avonds zijn we naar een rivier gegaan, hier hebben we samen gedronken, chips gegeten, gepraat, gespeeld, gerend, gezongen enzovoorts. Op een gegeven moment gingen een aantal mensen trucjes voordoen voor de rest. We gingen toen in een halve kring staan en elke keer gingen er één of twee kinderen in de kring staan om iets voor te doen. Dit werd vaak geprobeerd na te doen door de rest wat niet altijd lukte maar wel érg leuk was! Woensdag zijn we naar een ander zwembad geweest, dit zwembad was op een loopafstand en had alleen een buitenbad. Het was een erg leuke dag! Er zat ook een grasveld, voetbalveld en basketbalveld bij waar er soms met de kinderen gespeeld werd, maar wat wat we het meest hebben gedaan is zwemmen en op de handdoeken met elkaar spelen.

Donderdag hadden we in de planning staan om naar de bioscoop te gaan. Helaas was de enige film die er draaide "Seks in the city" wat wij niet geschikt vonden voor alle kinderen. Om deze reden hebben we met zijn alle film gekeken in het weeshuis. 's Avonds hebben we de verjaardag van een bewoner gevierd. Hij werd 16 jaar. De kinderen hadden de kamer al gereedgemaakt en stonden ons op te wachten bij de bushalte. De jarige job gaf als antwoord op de vraag hoe zijn verjaardag was: "nu jullie hier zijn heel leuk". Dit was echt super! Ik heb nog

nooit eerder iemand zo zien glunderen en zien genieten. Niet alleen voor hem maar voor ons allemaal was het een bijzonder leuke avond. Op de verjaardag zorgde de DJ weer voor de muziek en werd er veel gedanst! Waar wij de dag erna achter kwamen was dat de directie het niet eens was dat er meubel verschoven waren voor het feestje en we daarom geen afscheidsdisco meer mochten geven. Hier waren we erg teleurgesteld, boos, gefrustreerd en super verdrietig om.

Vrijdag was de dag om afscheid te nemen. Een paar vrijwilligers hebben de foto's die gemaakt zijn samen met een paar kinderen uitgezocht en laten ontwikkelen. Iedereen mocht foto's uitzoeken die hij/zij wilde hebben. Als afscheidscadeau wilden we sportschoenen aan de kinderen kopen. Omdat het niet leuk is als iedereen met dezelfde schoenen loopt is een gedeelte van de vrijwilligers met een klein groepje de stad in gegaan en hebben de kinderen schoenen voor elkaar mogen uitzoeken. De overgebleven vrijwilligers hebben samen kleinigheidjes voor de kinderen gekocht die we zelf betaalden en wilden geven. In het huis hebben we met zijn allen een afscheidsdrankje genomen terwijl ze de foto's, die we ook op dvd hadden laten branden, hebben bekeken. De dankbaarheid en blijdschap werden teniet gedaan door het feit dat dit ook het afscheid zou zijn. Die middag leek gezamenlijk tranen laten de activiteit. Omdat we van de directie geen afscheidsdisco meer mochten houden en we om 6 uur het huis moesten verlaten vanwege de verjaardag van donderdag zijn we toen ook weggegaan. 's Avonds hebben we echter met een groep kinderen nog langs een andere rivier gezeten als definitief afscheid. Dit heeft mij geholpen het beter te accepteren. Als we vanaf 6 uur tot de volgende dag helemaal geen contact meer met de kinderen hadden gehad was ik persoonlijk super gefrustreerd geraakt. Ik ben blij dat we een gedeelte 's avonds nog hebben kunnen zien en dat we 's ochtends vroeg naar de bus moesten. In de bus hebben we nog tranen met tuiten gehuild en thuis natuurlijk ook. We hebben via e-mail nog contact met een aantal kinderen. Ook hebben we onderling afgesproken zo snel mogelijk terug te gaan. In januari gaan we uit eigen initiatief terug!

Bozica Simeunovic (*projectleider*) & Irma Verstegen

Deelnemers: Kawin Chong, Linda Tiemens, Jessica Baak, Niels Engelen, Anne-Fleur den Haan, Jasmina Kandelaar.

Stamnica

In maart dit jaar zijn we begonnen met de voorbereidingen van onze reis naar Stamnica, een klein dorpje in het oosten van Servië. Aan de rand van het dorp bevindt zich een grote woongemeenschap voor volwassenen en kinderen met een mentale of lichamelijke handicap. Vorig jaar heb ik de bewoners voor het eerst bezocht en dit jaar zal ik terugkeren samen met zeven enthousiaste mensen, Sara, Thelki, Maartje, Maaike, Annick, Kees-Jan en Arjanne. Dit jaar hebben we een iets andere aanpak van het project gekozen. Themadagen leek ons een leuke toevoeging aan het project, dus kreeg iedereen uit onze groep de opdracht zorg te dragen voor bijvoorbeeld de sportdag, bakdag, waterdag etc.

Begin augustus was de tijd gekomen om in de bus te stappen voor een lange rit richting Servië. En dat een rit met een bus vol Serviërs iets anders verloopt dan een oversteek m.b.v. het vliegtuig was ons al snel duidelijk. Verspreid over de bus integreerden we met onze Servische medereizigers, met op de achtergrond (dag en nacht) Servische volksmuziek. Onze medereizigers waren zeer enthousiast over het doel van onze reis en probeerden ons de taal wat bij te brengen. En als echt alles in het Servisch is moet je wel, muziek, films, medereizigers, omroepberichten tijdens de reis etc. Terwijl wij stoeiden met de taal (en de stoelen) veranderde het landschap van het platte Nederland in een gebied met heuvels en bergen. En daar kwam na 30 uur eindelijk het bord met Belgrado te voorschijn. Om een beetje bij te komen van de reis, te wennen aan de temperatuur (> 40°C) en te wachten op ons visum zijn we drie dagen in Belgrado gebleven. Op maandag kregen we groen licht naar het tehuis te komen en op dinsdag zijn we naar Stamnica vertrokken. En daar was het weerzien met alle kinderen. Fijn om te zien dat alle kinderen nog leefden (klinkt heel cru, maar is de realiteit). Tijdens een gesprek met de nieuwe directeur en na een rondleiding over het wooncomplex werd duidelijk dat er verbeteringen doorgevoerd zijn, wat een goed teken is. Voorheen woonden alle kinderen door elkaar heen, ongeacht de beperkingen die ze van hun handicap ondervonden. Nu wonen de kinderen die redelijk functioneren apart in een huisje, waar ze voorbereidt worden op een leven buiten het complex in het nabijgelegen dorp. Ze leren koken, handwerken, onderhouden het complex én mogen hun haren laten groeien. In het hoofdgebouw huizen alle

bedlegerige kinderen en volwassenen. Vorig jaar woonden op de zaal met bedlegerige kinderen ook een groep kinderen met het syndroom van Down. Omdat één zuster verantwoordelijk was voor de zorg van deze kinderen, was er nooit tijd de kinderen mee naar buiten te nemen. De kinderen met Downsyndroom die eerst boven in het hoofdgebouw woonden zijn nu verhuisd naar een van de bungalows. Dit is aan de ene kant een verbetering, de bungalow heeft een veranda en grenst aan een speeltuintje, de kinderen kunnen nu dus in de buitenlucht spelen. Aan de andere kant worden de kinderen meer aan hun lot overgelaten en hangen velen bij gebrek aan stimulatie verveelt op de banken op de veranda.

Tijdens ons bezoek waren er een aantal mensen van een Servische humanitaire organisatie aan het werk. Omdat het tehuis zeer slecht in het nieuws geweest is, is er onder supervisie van een Britse hulporganisatie een project gestart. Het is de bedoeling dat alle bewoners in kleinere groepen gaan samen leven. Waarbij de mensen die meer kunnen bij elkaar gezet worden etc. Om in te schatten welke mensen bij elkaar geplaatst moeten worden, wordt aan de verpleegsters gevraagd een lijst in te vullen van alle bewoners waarbij ze aan moeten geven wat een bewoner wel en niet zelf kan (denk aan eten, aankleden, wassen etc.). Omdat het gros van de verpleegsters ongeschoold is vullen ze de lijst in met hulp van iemand van de hulporganisatie. Tijdens het invullen werd het de hulpverleners duidelijk dat veel van de verpleegsters de bewoners als totaal hulpeloos zien. De hulpverleners hebben de verpleegsters in laten zien dat dit totaal niet het geval is. Verder hebben ze hen erop gewezen dat het belangrijk is een bewoner te stimuleren zoveel mogelijk zelf te doen. De afgelopen twee jaar is mij al duidelijk geworden dat de bewoners met niet al teveel respect door de verpleegsters behandeld worden. Ik hoop dat het invullen van de lijsten werkt als een eyeopener en dat de bewoners in het vervolg met meer respect behandeld zullen gaan worden.

De respectloze behandeling is iets wat ons ieder jaar weer het meest tegen de borst stuit. Mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap worden daar namelijk niet voor vol aangezien en worden vaak slecht behandeld. In het tehuis

is een absoluut gebrek aan liefde en aandacht. Dit heeft onder andere te maken met het gebrek aan personeel, er is geen tijd voor spelletjes of een knuffel. De

bewoners worden schreeuwend in het gareel gehouden en slaan is geen uitzondering. Ook onder de kinderen heerst er een hiërarchie. De sterkste zijn ordebewakers en de kleinste en zwakste kinderen delven vaak het onderspit. Vreselijk om te zien, zo horen mensen niet te leven. Maar misschien oordelen we te snel. Iedere verpleegster heeft namelijk 20 tot 25 kinderen of volwassenen onder haar hoede en als je iedereen tegelijkertijd moet wassen, eten geven, aankleden en het huis schoon moet houden, ja, misschien is ijzeren discipline dan de enige mogelijkheid om orde te houden. Toch zie je wel verschil tussen verpleegsters en zitten er ook 'goede' tussen, die wel lief tegen de bewoners zijn en af en toe tijd maken voor een spelletje met de kinderen.

Gelukkig kunnen wij gedurende twee weken een klein steentje bijdragen. Bewapend met een vracht aan speelgoed gingen we aan de slag. Op de eerste dag hebben we kennisgemaakt met de bewoners en de verpleegsters. Het aanzicht van de staat waarin sommige bewoners verkeren is verschrikkelijk. Dit was wel even slikken voor sommigen. Natuurlijk willen we alle kinderen aandacht geven, maar met de één kun je nu eenmaal meer doen dan met de ander. Gelukkig leer de in de loop van de tijd ook om te gaan met de bedlegerige kinderen. Puzzelen of ballen zal niet lukken, maar sommigen leven helemaal op als ze bijvoorbeeld gekriebeld worden in hun nek. Verder hebben Thelki en Maaike het op zich genomen alle bedlegerige kinderen iedere dag naar het balkon te dragen. Verandering van omgeving bleek een zeer positieve uitwerking te hebben op de kinderen. Helaas ondervonden we nogal wat tegenwerking van het personeel, totaal onbegrijpelijk voor ons.

Het idee van de themadagen bleek niet te werken. De spelletjes waren te moeilijk voor de kinderen. Ook omdat de grotere kinderen nu overdag bezig zijn konden zij ons niet helpen met uitleggen en begeleiden van de kleinere kinderen. Dus hebben we de dagen als vanouds gevuld met bellen blazen, ballen, schommelen, puzzelen, handjeklap, eten geven en knuffelen. Een hoogtepunt van dit jaar was het uitdelen van nieuwe schoentjes aan alle kinderen. De kinderen waren hier zo blij mee, iets voor zichzelf te hebben is een ongekende luxe voor hen.

Na twee weken ballen en bellen blazen laaide er binnen de groep een discussie op over het nut van het project. We nemen zoveel speelgoed mee maar wat hebben ze eraan? We proberen de bedlegerige iedere dag mee naar buiten te nemen, maar worden vaak tegengewerkt door de verpleging. Als we hygiënische maatregelen proberen in te voeren worden we de zaal uitgezet. Als we toch niets kunnen veranderen waarom komen we dan?

Ik denk dat het belangrijk is je te verplaatsen in de verpleegsters. Wij komen uit het rijke Westen en proberen binnen twee weken hun hele systeem om te gooien. Zo werk het dus niet. Het is belangrijk dat eerst de mentaliteit van de verpleegsters verandert. Dat ze inzien dat mensen met een handicap net zoveel waard zijn als mensen zonder handicap. Dat je iedereen met respect dient te behandelen. Dat de bewoners niet totaal hulpeloos zijn, maar ook best dingen zelf kunnen en dat een complimentje geven werkt. Helaas zullen ze dat niet van ons aannemen, maar ik hoop dat de mensen van de Servische hulporganisatie ze dat wel kunnen bijbrengen. Natuurlijk is het geven van liefde en aandacht het belangrijkste wat we de kinderen gedurende twee weken kunnen geven, maar het uitdelen van cadeautjes is voor hen ook een hoogtepunt. Ik vind ons project zeker niet overbodig. Inderdaad zou het beter zijn als er structureel hulp in dit tehuis geboden wordt. Maar onze stichting heeft daar helaas niet de capaciteit voor.

Het verbeteren van de zorg voor gehandicapten is niet prioriteit nummer één in Servië. Niet omdat ze dat niet willen, maar omdat er nog zoveel in de gezondheidszorg moet gebeuren. Het is wel heel belangrijk dat de jonge generatie in Servië bewust gemaakt wordt van de slechte situatie, met hun hulp en inzet kan er zoveel veranderen…

Nicolette van Duinen
Projectleider

Deelnemers: Arjanne Ammerlaan, Thelki Hendrika, Sara van Damme, Annick Lagendijk, Maartje Kloek, Kees van Duinen, Evelien Uitendaal, Maaike Nagtegaal.

Trogir

Nadat ik vorig jaar als deelnemer ben meegegaan naar Dom Staraca, het tehuis voor ouderen met een verstandelijke en lichamelijke beperking, wist ik zeker dat ik nog een keer terug wilde. Deze mensen, dit project… ondanks dat studenten ouderen misschien niet zo 'spannend' vinden, was ik ervan overtuigd dat wij hier wel degelijk een belangrijke bijdrage konden leveren en dat dit project voor de bewoners en voor ons de moeite waard was. Na de informatieavonden hebben Kirsten (penningmeester) en ik de groep samen gesteld. Als projectleiders was het voor ons ook spannend… op basis van een aanmeldingsformulier is het nog maar afwachten hoe alles uiteindelijk in Kroatië zelf gaat verlopen. Gelukkig bleek onze groep, bestaande uit maar liefst tien dames, heel gezellig te zijn en hebben we er echt een onvergetelijke tijd beleefd met de bewoners uit het tehuis én met elkaar!

Trogir is een prachtige kustplaats, vlakbij Split. De haven van Trogir lag ook dit jaar weer vol met luxe boten en de toeristen genoten volop van deze mooie stad. Wanneer je echter de brug oversteekt en 500 meter naar links loopt, kom je aan bij Dom Staraca. Hier wonen ongeveer 120 mensen, met verschillende achtergronden. Zo zijn er bewoners die nog aardig zelfredzaam zijn en ook buiten de poort mogen komen, maar er zijn ook mensen die de niet meer mobiel zijn en de hele dag in een rolstoel moeten zitten. Er wonen mensen met schizofrenie, autisme of het syndroom van down. Er zijn ook mensen die een trauma hebben opgelopen van de oorlog of juist helemaal geen familie meer hebben. De meeste bewoners zijn al aardig op leeftijd, maar er is ook een grote groep tussen de 30 en 50. Er is zelfs één bewoonster van 23 jaar, Maria. Ze kan niet meer praten en zwerft de hele dag door het huis.

Het project in Trogir loopt al vanaf 1994 en elk jaar zijn er verbeteringen te zien. Dit jaar heeft de directeur van het tehuis, Mladen Pavić, met succes veel geld opgehaald, zodat het tehuis is voorzien van een nieuwe eetzaal, nieuw keukenapparatuur en nieuwe matrassen. Ondanks dat de materiële voorzieningen gelukkig beter worden, is dit tehuis nog steeds niet te vergelijken met een soortgelijke instelling in Nederland. De bewoners in Dom Staraca slapen met 4 tot 16 mensen op een zaal en hebben nauwelijks privacy of persoonlijke

eigendommen. Datgene dat ze wel hebben stoppen ze diep weg onder hun matras of slepen dat de hele dag mee onder hun kleding. De zusters in het tehuis werken heel hard, maar er is geen enkele vorm van dagbesteding of persoonlijke therapie. Doordat Mladen Pavić geld heeft opgehaald kan er af en toe een psychiater komen, maar vanwege de hoge kosten gebeurt dit slechts enkele malen per jaar. Dit zorgt ervoor dat veel bewoners erg passief zijn of vaak suf worden van de medicijnen. Veel bewoners zitten de hele dag op een bankje, in bed of in de 'recreatiezaal'.

We zijn totaal vijf keer in Nederland bij elkaar gekomen en hebben met elkaar een programma opgesteld. Elke dag werd er door een duo een 'hoofdactiviteit' georganiseerd. Daarnaast probeerden we elke dag mensen mee te nemen om koffie te gaan drinken en een ijsje te kopen in Trogir zelf of met een aantal bewoners te gaan zwemmen. Ook helpen we elke dag met het eten geven, iets waar de zusters vaak te weinig tijd voor hebben. We verbleven dit jaar in het appartement van de vader van Nela, de hoofdzuster van het tehuis, dat op ongeveer 40 minuten lopen lag van het tehuis. Na onze wandeling naar het tehuis begon de eerste dag met het uitdelen van kleine cadeautjes voor de bewoners; een keycoard met een leuke wens (uiteraard in het Kroatisch). Heel veel bewoners herkenden me nog van vorig jaar, het was voor ons allemaal echt een heel warm welkom! Voor de andere deelnemers was het in het begin wel aftasten, maar na een paar dagen had iedereen zijn draai gevonden. Na overleg met Mladen Pavić kregen we toestemming om ook met de rolstoelbewoners Trogir in te gaan en zelfs een boottochtje te maken naar Slatine met een paar bewoners. Ook mochten we een muurschildering maken in de recreatiezaal.

De tweede en derde dag hebben we zonnehoedjes gekocht voor de bewoners in Split en hebben we cakejes gebakken en versierd met de bewoners. Knutselen stond ook op het programma, alhoewel sommige bewoners soms liever toekijken dan dat ze echt meedoen. De vierde dag hebben we muziekinstrumenten gemaakt met de bewoners en geprobeerd om de bewoners mee te laten zingen en dansen. Zelfs de mannen deden na een tijdje enthousiast mee en zetten vol overgave liedjes van vroeger in. Omdat het te koud was om te gaan zwemmen (bijzonder voor de periode in het jaar!) hadden we als extra activiteit sieraden maken. Iets waar alle bewoners dol op zijn, als het maar glimt! Vrijdag, onze vijfde dag in het tehuis, hebben we de zonnehoedjes versierd en uitgedeeld. Wat

een succes! Ook is er weer een groepje in Trogir koffie gaan drinken. Ondanks dat we de taal niet spreken, gaat de communicatie best gemakkelijk. Met handen en voeten en wat basiswoorden blijk je al een heel eind te komen! Die middag zijn we langer gebleven om het tehuis eens flink schoon te maken. De muur in de recreatiezaal bleek haast zwart te zijn van alle rook.

Na een mooi weekend begonnen we maandag 28 juli aan onze tweede week. Naast het dagelijkse uitstapje met de bewoners naar het centrum van Trogir, zijn we aan de slag gegaan met kralen, naald & draad en tattoos. Vooral de tattoos waren erg geliefd. Ook zijn we begonnen met de muurschildering: de

recreatiezaal is behoorlijk opgevrolijkt met een muur vol bloemen, vogels en groen. Het is erg leuk om te zien dat sommige bewoners die vorige week nog de hele dag voor de tv zaten nu gezellig bij ons buiten komen zitten en aan onze activiteiten meedoen. Ook konden we dinsdag eindelijk met bewoners gaan zwemmen; het was niet te koud! Verder is de muurschildering afgemaakt en hebben we cakejes gemaakt voor de bewoners en het personeel. De tijd vliegt echt voorbij: voor je weet is het al weer tijd om te helpen met eten geven. Woensdag was het eindelijk zover voor de jaarlijkse beautydag. Met de door ons ingezamelde make-up, crèmes en parfums hebben we de bewoners een echte verwendag bezorgd! Een lekker geurtje, een mooie lippenstift of kleurtje op de nagels… Zelfs de mannen konden een handcrème wel waarderen. Aan het einde van de ochtend werden alle tasjes en make-up uitgedeeld aan de bewoners. Het zorgde weer voor veel blije gezichten. De bewoners beseffen dat we vrijdag al weer weggaan. Gisteren moest Mirianna, een vrolijke bewoonster die dol is op muziek en speelgoed, zelfs al huilen toen ze het had over aanstaande vrijdag. “Petak (vrijdag), goodbye”.

Donderdag zijn we opnieuw met de bewoners gaan zwemmen en met een aantal vrouwelijke bewoners naar het centrum van Trogir geweest. Gelijk werd duidelijk dat het ‘vrouwen onder elkaar’ was. De standaardvragen zoals over leeftijd en naam hadden we natuurlijk vorige week al aan de bewoners gesteld, dus het was even zoeken naar een ander communicatiemiddel. Al snel pakten we het fototoestel erbij en na eerst een paar mooie foto’s te hebben genomen, gingen we over op het gekke bekken trekken en dat bleek een zeer groot succes te zijn met heerlijke schaterlachen van de dames! In twee weken tijd hebben we albums

volgeschoten met prachtige portretten van bewoners, met en zonder ons. Deze hebben we ’s middags af laten drukken, zodat we ze op onze laatste dag uit kunnen delen. Sommige bewoners dragen foto’s van jaren geleden nog bij zich! Ook ben ik samen met Renske W en twee bewoners met een bootje naar Split vertrokken. Dit luxe-uitje hadden we bewaard voor deze dag en voor één was het extra bijzonder, omdat ze er is geboren. Ze kende dan ook perfect de weg. Na een wandeling door de stad en gezellig op terrasjes te hebben gezeten, keerden we tegen het einde van de middag weer terug naar het tehuis. Daar was de stemming intussen iets minder vrolijk. Tijdens het eten van 12 uur, waarbij de rest van onze groep een aantal mensen hielp met eten, is een vrouwelijke bewoner in het bijzijn van een aantal meiden van ons gestorven. Het zag er uit alsof de vrouw was gestikt in haar eten, maar later hoorden we van Nela, de hoofdzuster, dat ze is overleden aan een hartstilstand. Het was voor ons allemaal een heftige ervaring. Na deze gebeurtenis werden we door de directeur meegenomen voor een lunch, waarbij iedereen even de gedachten kon verzetten.

Onze allerlaatste dag moest extra bijzonder worden. De fotolijstjes werden uitgedeeld, het tehuis werd versierd, de bewoners en het personeel werden getrakteerd en met ons feestoutfit en vrolijke muziek werd het een echt feest! De kamers zijn door de fotolijstjes en kleine muurschilderingen erg opgefleurd. De bewoners hebben erg gelachen om ons mooie outfit en geschminkte gezichten. Ook het waterballonnen gevecht vonden ze prachtig… en dan vooral om toe te kijken hoe wij werden nat gegooid. Nadat we voor de laatste keer de bewoners konden helpen met hun eten werden we door Borka en de directeur uitgenodigd om nog even na te kletsen en om ons te bedanken voor deze twee vrolijke weken. We hadden voor Borka een fotolijst gemaakt met een groepsfoto van ons en aan de directeur overhandigden we een fotoboek vol herinneringen van de afgelopen twee weken, als document voor het tehuis. Daarna zijn we allemaal naar beneden gegaan om afscheid te nemen van de bewoners.

Terugkijkend op deze twee weken kan ik zeggen dat we er alles hebben uitgehaald: we hebben geprobeerd om er twee onvergetelijke weken van te maken voor de bewoners. Veel bewoners zitten maar de hele dag in hun rolstoel of liggen op bed. Ondanks dat de zusters heel hard werken, is er geen tijd voor extra activiteiten. Er is vaak al weinig ruimte om de tijd te nemen voor bijvoorbeeld het eten geven. Door verschillende activiteiten en uitstapjes te organiseren, hebben we geprobeerd om het leven in het tehuis weer een beetje op te vrolijken. Ook al zijn we er maar voor twee weken, het zorgt voor ontelbare mooie herinneringen. Ook voor alle deelnemers is dit project een laagdrempelige manier om met vrijwilligerswerk kennis te maken. Deze ervaring nemen zij voor altijd mee. Tegelijkertijd is het voor de bewoners een feest, waar ze het hele jaar naar uit kijken.

Ilse Zeemeijer
Projectleider

Deelnemers (van links naar rechts en van boven naar beneden): Ilse Zeemeijer, Renske Wagenaar, Nela (hoofdzuster), Mladen Pavić, Renee Wiebring, Renske de Veld, Borka (onderdirectrice), Kirsten van Loo, Nienke Dekker, Laura van den Hurk, Eva Schram, Judith Pijpers, Merel-Anne Kijk in de Vegte.

- **Sarajevo**
- **Verzoeningskamp in Bosnië-Herzegovina 2008**

"IF I SAY WINGS, YOU SAY HOPE. WINGS! HOPE!"

In juli 2008 was stichting 'Wij Helpen Daar' voor de vierde keer betrokken bij het verzoeningskamp in Bosnië-Herzegovina. De stichting heeft een samenwerkingsverband met de stichting 'Wings of hope' te Bosnië. Zij zetten zich in voor oorlogsslachtoffers en bij hun ligt de coördinatie en organisatie van het verzoeningskamp. De stichting 'Wij Helpen Daar' draagt bij aan de financiering van het project en geeft een aantal workshops tijdens het kamp. Een groep studenten uit Nederland heeft het afgelopen jaar samengewerkt aan het vormgeven van de workshops.

In het bijzonder willen wij onze sponsor bedanken, Impulsis en de vrijwilligers van het project die met benefiet restaurant avond geld hebben ingezameld. Ook willen wij Marleen Bovenmars bedanken die heeft meegedaan aan de 3 FM sponsorlift en op deze manier een grote financiële bijdrage heeft kunnen doen. Hiernaast willen we haar ook bedanken voor het maken van een documentaire over dit project. Ook gaat onze dank uit naar vrienden en familie die dit project gesteund hebben. Mede dankzij jullie hebben we kunnen bijdragen aan een positievere levenshouding van de jongeren én aan het creëren van vriendschapsbanden tussen de verschillende groepen.

Floor Hendriks en Marleen Bovenmars
Projectleiders

Deelnemers: Valentina Djoemai, Anika Koops, Joao Olivera, Hanneke van Paassen, Anita Petričević, Alenna Husičić, Amela Husičić, Dubravko Janjac.

Verloop project
Op dinsdag 15 juli 2008 vertrokken we vanuit Sarajevo met andere vrijwilligers uit Bosnië naar het kampgebied. We zijn twee dagen bezig geweest met het opbouwen van het kamp. Er moest nog een hoop gebeuren, maar de positieve energie was onderling al goed voelbaar. Vanaf donderdag kwamen de deelnemers en werd hun uitgelegd wat er elke dag zou gebeuren. Iedere dag zouden er workshops zijn en was er een andere hoofdactiviteit zoals een sportdag, zwerfafval opruimen in de bergen en een Canyon tocht. Naast het feit dat

iedereen genoot van de natuur en de spanning was dit een activiteit waarin mensen elkaar kunnen leren te vertrouwen. Het geven van een hand om iemand de rivier over te helpen is van grote symbolische waarde. Verder was een vastonderdeel van het dagprogramma het samen eten. Aan lange tafels zaten we gezellig met elkaar te eten en te wachten tot dat de duisternis in viel. Het kampvuur werd dan aangestoken waaraan we ons heerlijk konden opwarmen en er werd natuurlijk gefeest.

Het kamp brengt bij iedereen vele emoties los, er is ruimte voor lol maar ook voor verdriet. De gesprekken die je met de jongeren hebt, raken je diep en vergeet je nooit. Een week is niet lang, maar de intensiteit van de beleving van het kamp is groot. In 1 week tijd worden er vriendschappen gesloten en grenzen doorbroken waar anders jaren over wordt gedaan. Deze jongeren geloven in dit project, zij geloven in de toekomst en zij geloven langzaam weer in elkaar. Het enige wat wij kunnen doen is daar ook in geloven en zorgen dat deze bijzondere mensen geïnspireerd blijven en vooruit kunnen blijven kijken. Dit kamp draagt daar absoluut aan bij.

De workshops

In Nederland hebben we vier workshops voorbereid. Tijdens het verzoeningskamp hebben we iedere dag workshops van anderhalf uur gegeven. Op de laatste avond van het kamp werden er presentaties gehouden van de workshops.

- **Workshop Music Makes the People Come Together**
- *Valentina Djoemai en Anita Petricevic*

Ter voorbereiding van deze workshop hebben we een lied ingestudeerd. We kregen een groep die ontzettend getalenteerd en creatief was. Ze konden het heel erg waarderen dat we de moeite hadden genomen een nummer in hun taal te performen. We hadden als eerste besluit de groep op te delen in verschillende secties, namelijk een ritmegroep, een melodiegroep en een aantal songwriters. Deze workshop was ik (Valentina) bezig een beat te verzinnen. Op een gegeven moment binnen deze workshop hoorde ik een hele leuke melodie en er kwam spontaan een tekst in me op:

" Hey you, wait a second, cause we, we got something to say
We came here, on the wings of, and with hope we'll fly away"

Dat was het begin van ons gezamenlijke lied. Kort daarna werd duidelijk dat

Davor ontzettend goed was in het schrijven van *lyrics*, vanaf dat moment hebben Davor en ik de *lyrics* geschreven. De twee meiden van onze groep vonden het leuk om te zingen en de rest zorgde voor een goede beat. De derde dag ontmoette ik bij het kampvuur Darko, die graag mee wilde doen aan de workshop. Hij had een raptekst geschreven die op een reggaebeat gemaakt was over onderdrukking, gelijkheid van rechten, vrede. Deze tekst zijn we gaan *editen* en na heel wat aansporing leek het James heel gaaf om dit te gaan rappen. In dit stadium hadden we 3 afzonderlijke stukken die samengevoegd moesten worden tot een geheel. Door technische redenen verliep de presentatie niet heel soepel. Gedurende de workshops klonk het echter heel goed en kwamen mensen geregeld langs om te luisteren of zelfs mee te doen. Mijn ervaringen met de workshops en het kamp zijn geweldig. De mensen die elke keer weer in zo'n groot aantal op kwam dagen, voelde zo goed voor Anita en mij.

- **Workshop Fashion and Dance**
- *Anika Koops, Alenna Husicic en Floor Hendriks*

Onze Fashion en Dance workshop hadden we ingedeeld in de thema's zigeuner en Afrika. We hadden hiervoor collages gemaakt waar op we een impressie gemaakt hadden van de thema's. De tweede en derde dag van de workshop begonnen we met het maken van mooie zigeuner en Afrikaanse creaties. Het was de bedoeling dat verschillende mensen samen aan één outfit zouden werken hierdoor zouden

ze moeten samenwerken en er makkelijker contact gemaakt worden. De deelnemers begonnen al snel enthousiast in de bergen met kleren te graven. Voor deze workshop hadden we tassen vol oude kleren ingezameld uit Nederland. Ook hadden we in Nederland en Bosnië – Herzegovina frutsels verzameld en gekocht om de kleren mee te versieren. De deelnemers waren erg creatief en na twee dagen waren er meer outfits af dan vooraf verwacht. Aan het eind van de derde workshop mochten de deelnemers kleren voor zich zelf uitzoeken uit de berg met niet gebruikte kleding. Het was erg leuk om te zien hoe enthousiast onze oude kleding werd ontvangen en de rest van het kamp werd gedragen. Voor de vierde workshop bedachten we een Afrikaanse dans die we instudeerde bij de groep die Afrikaanse kleren had gemaakt. Ook gingen we met ze oefenen voor catwalk poses en een leuke performance. In de

groep die zigeuner kleding had gemaakt zat een meisje dat zelf op zigeuner dans zat. Zij vond het leuk om zelf met haar groepje een dans te leren. Op de vijfde workshop dag hebben we gewerkt aan de presentatie van die avond. We maakten aan het bestaande podium een catwalk met tafels richting het publiek en versierden deze.

Bij de performance stonden we vooraf allemaal gespannen te wachten. Veel mensen hadden hun outfit nog extra afgemaakt met bijpassende make-up en zelfs nep haar. Eerst ging de Afrikaanse groep het podium op en begon daar enthousiast en wild te dansen op de Afrikaanse muziek. Hierna kwam ook de zigeuner groep het podium op om hun sensuele zigeuner dans te laten zien. Wij waren allemaal super trots op onze enthousiaste, grappige en mooie presentatie. Deze workshop heeft er voor gezorgd dat mensen van verschillende afkomsten met elkaar zijn gaan samenwerken op een creatieve manier. Je merkte dat de sfeer in de groep elke dag beter werd.

- **Workshop Drama**
- Dubravko Janjac en Hanneke van Paassen

Voordat iemand maar een woord had gewisseld werd de eerste oefening uitgelegd waarbij iedereen een penseel kreeg en op een vaste plek moest staan rondom een vel karton. Zonder te praten moesten de deelnemers met de drie basis kleuren gaan schilderen. Na ongeveer 15 minuten werd het schilderij weggehaald en gingen we verder met de volgende onderdelen van de workshop. Aan het einde van de week deden we deze oefening weer, voor de tweede schildering kregen de deelnemers weer een penseel maar deze keer mochten ze maar één kleur gebruiken. Ze mochten tevens ook verbaal communiceren met elkaar om toch de gewenste kleuren op de juiste plaats te krijgen. Na de opdrachten werd het referentie schilderij erbij gehaald, de deelnemers waren erg verbaasd en de reacties erg schokkend. De schilderijen waren namelijk beiden totaal anders en het was meteen duidelijk welke aan het begin en welke aan het einde van de week is gemaakt. Het was duidelijk zichtbaar dat het eerste schilderij door individuele personen was gemaakt. Het tweede schilderij was daarentegen een samensmelting van kleuren, er was geen stukje karton meer zichtbaar. Wat

inhoudt dat er een band was gecreëerd tussen de deelnemers en dat we met z'n allen één groep waren. Over dit onderdeel kan ik u het beste verwijzen naar de foto met de twee schilderijen. We hebben veel alternatieve communicatiemethodes toegepast bij theatersport wat voornamelijk bekend is bij het Nederlandse volk als "de spelletjes van de lama's". Dit ging vaak gepaard met een hele hoop gelach en was men aan het einde van de oefening erg enthousiast en vrolijk. Voor de presentatie hebben we gekozen om een van de onderdelen uit onze workshop uit te voeren met alle deelnemers van het kamp. Hiervoor maakten we met ongeveer 150 man een grote kring en we het ontspanningsspel genaamd 'Se se kora' deden. (videofragment www.youtube.com, zoekterm: *se se kora*) De gezongen melodie werd na de presentatie nog velen malen herhaald door deelnemers die niet van onze workshop waren. Workshop drama was net zoals vorig jaar een groot succes.

- **Gender Workshop**
- *Amella Husicic en Joao Oliveira*

The Workshop on gender differences tried to approach some of the stereotypes and assumptions that ex-Yugoslavians have been in contact with, in a warm an fun environment. Topics like sexual education, sexual orientation (heterosexuals and homosexuals), characters mapping (typical roles taken by women and men), etc. were present in the workshop letting the participants speak their minds about the issue, and hear what others had to say. There was a decision to approach the most controversial topic of the workshop in the final presentation. So, given that during the workshop the part of homosexuals/heterosexuals was the one where most people were in discordance and uncomfortable, it was decided to have that topic approach in a subtle way as a final presentation. In order to do that, we asked the participants to write a small theater sketch, and represent it, but where men would play the role of women and vice-versa.

Looking back in time, it seems that did the trick, since participants were having a great time while doing this, all of them seemed to engaged very well in this exercise and be very happy participating in this final presentation. The end result seemed to have led amusement to everyone, from the people participating in the workshop, to the spectators. We could evaluate this workshop partly successful,

since participants seemed to have heard each other and respected what everyone had to say. Another good thing was the change of spirit that happened from the beginning where people were pretty much against homosexuality, but in the end were able to participate actively in the representation of acting as the other gender.

Het verzoeningskamp in beeld

Marleen Bovenmars

Naast de workshops die zijn verzorgd door onze stichting, is er dit jaar - tijdens de twee weken van het verblijf van onze groep vrijwilligers in Sarajevo en op het kampterrein in Bjelašnica - door een van de projectleiders (tevens student Visuele Etnografie aan de universiteit van Leiden) filmmateriaal geschoten. De opnames zijn soepel verlopen en hebben bij elkaar drie uur aan zeer divers beeldmateriaal opgeleverd.

De komende maanden zal er gewerkt worden aan de productie van twee verschillende korte films uit dit materiaal. Allereerst zal er een promotiefilm gemaakt worden die aan onze partnerorganisatie 'Wings of Hope' geschonken zal worden. De ervaringen van de deelnemers en de voor hen georganiseerde activiteiten van het kamp zullen in deze film centraal staan. Ten tweede zal er een promotiefilm geproduceerd worden die door onze stichting ingezet zal worden om potentiële sponsors in Nederland aan te trekken. Deze film zal - naast de ervaringen van de deelnemers en de activiteiten van het kamp – tevens focussen op het werk van onze vrijwilligers. De twee films zullen begin 2009 voltooid zijn.

Voor meer informatie over de inhoud, dan wel de vordering van de films kunt u contact opnemen met: Marleen Bovenmars, email: Marlene_Leonie@msn.com.

Resultaten Enquête

Voor het eerst dit jaar is er een schriftelijke zelfreflectie van stichting wij helpen daar in de vorm van een enquête. Wij willen toch graag weten hoe onze vrijwilligers de projecten ervaren en nagenoeg iedereen heeft de enquête beantwoord.

- Volgens de resultaten vindt een meerderheid dat er genoeg voorbereiding was, toch is een derde van mening dat er te weinig voorbereiding was.

Vond je dat er voldoende voorbereiding was?	
a. Te veel	**0%**
b. Genoeg	**69%**
c. Weinig	**31%**
d. Te Weinig	**0%**
no answer	**0%**

- De meerderheid vindt dat er sprake was van een passende voorbereiding.

Vond je dat er sprake was van een passende voorbereiding (sloot het goed aan op het project) ?	
a. Ja	**81%**
b. Nee	**19%**
no answer	**0%**

- Ruim de meerderheid heeft de groep positief tot zeer positief ervaren.

Hoe heb je jouw groep ervaren?	
a. Zeer Positief	**56%**
b. Positief	**38%**
c. Negatief	**6%**
d. Zeer Negatief	**0%**
no answer	**0%**

- De communicatie met de projectleiders verliep over het algemeen goed tot zeer goed.

Hoe verliep de communicatie met de projectleiders	
a. Zeer Goed	31%
b. Goed	63%
c. Slecht	6%
d. Zeer Slecht	0%
no answer	0%

- De voorlichting vanuit de stichting verliep over het algemeen goed.

Hoe heb je de voorlichting/communicatie vanuit de stichting ervaren?	
a. Zeer Goed	13%
b. Goed	75%
c. Slecht	13%
d. Zeer Slecht	0%
no answer	0%

- Het activiteitenprogramma gedurende het project is over het algemeen goed ervaren.

Wat vond je van het activiteitenprogramma gedurende het project?	
a. Zeer Goed	6%
b. Goed	81%
c. Slecht	0%
d. Zeer Slecht	6%
no answer	6%

- Het project in het algemeen is goed tot zeer goed ervaren.

Hoe heb je het project in het algemeen ervaren?	
a. Zeer Goed	**50%**
b. Goed	**50%**
c. Slecht	**0%**
d. Zeer Slecht	**0%**
no answer	**0%**

- **Sarajevo Project**

De volgende antwoorden waren alleen bedoeld voor de leden van het project Sarajevo, alleen deze hebben deze ingevuld ('No answer' is dus niet ingevuld).

- De samenwerking met Wings of Hope in het Sarajevo project is goed ervaren

Wat vond je van de samenwerking met Wings of Hope en de vrijwilligers?	
a. Zeer Goed	**0%**
b. Goed	**19%**
c. Slecht	**0%**
d. Zeer Slecht	**0%**
no answer	**81%**

- De algemene communicatie gedurende het kamp is goed ervaren

Wat vond je van de algemene communicatie gedurende het kamp?	
a. Zeer Goed	**0%**
b. Goed	**19%**
c. Slecht	**0%**
d. Zeer Slecht	**0%**
no answer	**81%**

Benefietavond

Op woensdag 15 oktober 2008 organiseerden wij in samenwerking met Studio 'De Veste' (www.studiodeveste.nl), een reünie- en benefietavond voor alle oud deelnemers, oud-bestuursleden, en iedereen die ons het afgelopen jaar heeft geholpen of een warm hart toedraagt. We hebben verschillende bedrijven in de regio gevraagd om ons te sponsoren. Hiermee hebben we bijna 1000 euro opgehaald. We hopen dit jaar verder te gaan met geldinzamelingsacties, zodat het uiteindelijke doel, (het transport van) rolstoelen voor de tehuizen in Stamnica en Trogir of misschien zelfs de ramen voor het tehuis in Nis kunnen financieren.

Het feest was een groot succes en het werd een onvergetelijke avond. Wij danken onze sponsors en Studio De Veste die het geheel mogelijk hebben gemaakt! Ook willen we Sander Westerduin en de commissie Benefietavond, bestaande uit Nicolette van Duinen, Annick Lagendijk, Renske Wagenaar en Ilse Zeemeijer bedanken voor hun inzet.

Sponsors Benefietavond

http://www.rovis-projects.nl

www.zandvlietleiden.nl

www.stripwinkeldumpie.nl

www.boekenla.nl